

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14101,Osrodek-Odosobnienia-dla-Internowanych-w-Zalezu-k-Rzeszowa.html>
2023-05-30, 10:00

Ośrodek Odosobnienia dla Internowanych w Załężu k. Rzeszowa

Ośrodek Odosobnienia w Załężu, funkcjonował 13 XII 1981 – 8 VII 1982 i 3 VIII 1982 – 23 IX 1982 w Zakładzie Karnym w Załężu k. Rzeszowa (oddziały więzienne II, III i IV).

Komendantem ośrodka był mjr Włodzimierz Kroczek, z-cą mjr Mieczysław Bajda. W placówce internowano działaczy z woj. rzeszowskiego i tarnobrzeskiego; pod koniec XII 1981 przewieziono osoby pochodzące z Małopolski, z likwidowanego ośrodka w Nowym Wiśniczu; ponadto przetrzymywano większe grupy działaczy ze Śląska, Bielska-Białej, Nowego Targu, Tarnowa, Warszawy i pojedyncze osoby z in. regionów. Łącznie w ośrodku przetrzymywano 828 osób, w tym kilkanaście, które przebywały tutaj więcej niż jeden raz. W Załężu internowano m.in.: Aleksandra Gleichgewichta, Antoniego Kopaczewskiego, Stanisława Krupkę, Konstantego Miodowicza, Jana M. Rokitę, Stefana Śnieżko.

W oddziałach więziennym znajdowało się po 35 cel o powierzchni ok. 15 m² przeznaczonych dla 4–6 osób: 4 cele 2-osobowe oraz 2 duże dla kilkunastu osadzonych. W każdym pawilonie umieszczono karcer i świetlicę. Mimo upływu roku od oddania ZK do użytku, część pomieszczeń wymagała remontu, dot. to szczególnie sanitariatów i łaźni. ZK był dobrze zabezpieczony przed próbami ucieczek, ogrodzony wysokim murem, a spacerniak od góry przykryto siatką. Od IV 1982 otwarto cele, co umożliwiło kontakt pomiędzy internowanymi; wyżywienie było fatalne; zdarzały się przypadki utrudniania wizyt rodzinom internowanych. Dochodziło do częstych konfliktów pomiędzy internowanymi a więźniami pospolitymi.

Internowani organizowali wykłady (wszechnica); powstawały

również dzieła rękodzielnicze i plastyczne. Najbardziej znany jest obraz Matki Boskiej Załęskiej, ofiarowany Janowi Pawłowi II podczas pielgrzymki do kraju w 1983. Wydawano prasę i ulotki, m.in. „Naszą Kratę”, „Wolny Głos”, „Z Jednej Celi”, „Komunikat”, „Internowany '81”. Rozwinęła się też poczta internowanych. Władze ośrodka zezwoliły na ślub Adamowi Macedońskiemu; uroczystości odbywały się w świetlicy więziennej.

Ośrodek wizytowali m.in. bp Franciszek Macharski, bp Jerzy Ablewicz, bp Tadeusz Błaszkiwicz, bp Albin Małysiak, bp Józef Gucwa, bp Władysław Bobowski, bp Piotr Bednarczyk, bp Edward Frankowski; kilkakrotnie odmówiono wizyty bp Ignacemu Tokarczukowi. Ośrodek wizytowała delegacja MKCK z Belgii, członkowie Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom, przedstawiciele Centralnego Zarządu Zakładów Karnych, PCK oraz władz państwowych.

Co najmniej kilkanaście razy dochodziło do protestów głodowych. Akcje protestacyjne były częściej podejmowane w pierwszych mies. stanu wojennego. Najbardziej spektakularny protest odbył się w VII 1982 i zakończył się zdemolowaniem przez internowanych pawilonu (przebito ściany pomiędzy celami). Z tego powodu placówka została czasowo zamknięta, internowanych przeniesiono do innych ośrodków. 19 I 1982 funkcjonariusze Służby Więziennej pobili grupę protestujących, m.in. Zygmunta Łenyka. W III 1982 internowanym z Małopolski (Krzysztof Krzysztofiak, Bogdan Klich, Jerzy Piekarski i Zbigniew Solak), którzy śpiewali pieśni antypaństwowe, wytoczono tzw. proces śpiewaków. Postawiono im zarzut znieważenia ustroju PRL, ostatecznie zostali uniewinnieni. W IV 1982 Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego skazał za napisanie i kolportowanie wierszy *Nędznicy* część II, III i IV na 4 lata pozbawienia wolności Edwarda Antończyka. 24 VIII 1982 podczas przeszukiwania cel doszło do pobicia niektórych internowanych. Osadzonych, u których stwierdzono poważniejsze schorzenia, umieszczano w Szpitalu Wojewódzkim w Rzeszowie; kilku z nich, korzystając z okazji uciekło (m.in. Marian Piłka, A. Macedoński, Michał Żurek).

Przez cały okres funkcjonowania ośrodka SB prowadziła w nim pracę operacyjną; w celach zainstalowano urządzenia podsłuchowe, które były przez internowanych neutralizowane; prowadzono rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze oraz dokonywano pozyskań agentury.

W 2018 ZK w Załężu pełnił swoją pierwotną funkcję. Łącznie liczy 11 oddziałów i jest w stanie pomieścić 1 tys. osób.

Grzegorz Wołk

[Region Rzeszów](#), [Rzeszów](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)